

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
esitatud 30. juunil 2005¹

I. Sissejuhatus

1. Alates kohtuotsusest Foto-Frost² tuleb kõikidel Euroopa Liidu liikmesriikide kohtutel enne ühenduse õigusnormi kehtetuks tunnistamist esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus. Seega tekib küsimus, kas see konkreetse kohtuotsuse alusel kehtestatud kohustus, kuna see ei sisaldu asutamislepingute tekstis, on absoluutne või kas sellest võib erandeid teha.

2. Kreeka mütoloogias oli Sisyphose karistuseks mõistetud veeretada kivimürakat mäetippu, et lasta sel sealt alla veereda, minna kivile järele ja vaatamata väsimusest nõrke-

misele hakata selle ülesmäge veeretamisega igavesti otsast peale.³

3. Kohutava karistuse põhjused jäävad mõistatuse varju, kuid need osutavad kangelase hulljulgusele, mida jumalad mõistsid väljakutsena oma ülimuslikkusele.⁴

4. Nagu Korintose asutaja ja kuningas Sisypheos, on ka siseriiklik kohus sunnitud alati taotlema eelotsust ühenduse õigusnormide kehtetuse kohta.

3 — Viiteid tuule jumala Aiolose poeg Sisyphosele leidub juba Homerose „Iliases“, kus teda on nimetatud „kavalaimat, kes on kõndinud maa peal“ (Homeros, *Ilias*, tlk August Annist, Tallinn, Eesti Riiklik Kirjastus, 1960, VI laul, värs 153, lk 99.). Kuid tema kannatuste esimene kirjeldus ilmub „Odüsseia“ XI laulu värsides 593–600 Odüsseuse Hadese külastusel: „Veel nägi Sisyphost seal, kes kannatas piinasid raskeld. Veeretas hiigelrüngast ta märke seal kummagi käega, väänas ja punnitas kätel ja jalgadel ääretus pinges, et mäe otsa ta saaks; ent kui siis rahn oli jõudmas harjaku ääreni just — taas seal vedas viltu ta raskus ning kivi, jultunu, jälle jo keereldes mäest tuli alla. Taas siis hakkas märke ta punnima sealt teda; voolas tal higi liikmeist, tolm aga pea kohal pilvena kerkis.“ (Homeros, *Odüsseia*, 2. tr, tlk August Annist, Tallinn, Varrak, 2006, XI laul, värsid 595–600, lk 152).

4 — Sisyphose jumalate viha alla sattumise kaudne põhjus on tema ebadiskreetsuses, kuna ta kandis Asoposele ette, et Zeus oli röövinud tema tütre nime Aigina, kellega tal oli kirglik armulugu ühel Egeuse mere saarel. Brunel, P. ja Bastian, A., *Sisyphie et son rocher*, Du Rocher, Monaco, 2004, lk 34 jj.

1 — Algkeel: hispaania.

2 — 22. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 314/85 (EKL 1987, lk 4199).

5. Käesoleva eelotsusetaotluse huvi seisneb kahe kohtute pädevust piiritleva ja neid EÜ artikli 234 raames Euroopa Kohtusse pöörduma sundiva elemendi omavahelises seostamises.

siooni CIF-hinnaga⁵, mis on kõnesoleva toote hinna alammäärast⁶ kõrgem.

6. Põhikohtuasja asjaolud lubavad kahelda Euroopa Kohtule küsimuse esitamise tegelikus vajaduses, kuna vastus tuleb selgesti välja varasemast kohtuotsusest, mida ei saa mitmeti mõista.

9. Vastava taotluse puudumisel arvutas pädev tolliinspeksioon tasumisele kuuluva täiendava tollimaksu tol hetkel maailmaturul kehtiva tüüpilise väärtuse alusel.

10. Gaston Schul vaidlustas maksuteate kehtivuse esmalt halduskorras ja seejärel kohtus.

II. Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

7. Asjaolud omavad eelotsuse küsimuse lahendamisel vähe tähtsust, mistõttu ei tee paha neid võimalikult kokkuvõtlikult käsitleda.

11. College van Beroep voor het bedrijfsleven (edaspidi „College van Beroep”), kellele hagi esitati ja kelle otsuse peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, peatas menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas EÜ artikli 234 kolmandas lõigus nimetatud siseriiklikul kohtul on kohustus taotleda Euroopa Kohtult eelotsust

8. Põhikohtuasja hageja tolliagentuur Gaston Schul Douane-Expéditeur BV (edaspidi „Gaston Schul”) esitas 6. mail 1998 Brasiiliast pärineva toor-roosuhkru impordideklaratsiooniga

5 — See väljend sisaldab kauba väärtust, kindlustus- ja transpordikulusid (*cost, insurance, freight*). Tollimaksu poolest võrdub see FOB-hinnaga (*free on board*), mis katab kauba summat päritoluriigis pluss tegelik transpordi- ja kindlustusmaksumus kuni ühenduse tolliterritooriumile sisenemiseni.

6 — Kännishind, millest allpool võib kohaldada kaubandusalaseid kaitsemeetmeid.

määruse sätete kehtivuse küsimuses ka siis, nagu on alljärgnevalt esitatud, kui Euroopa Kohus on juba tunnistanud kehtetuks teise võrreldava määruse teatud sarnased sätted, või saab see kohus jätta esimesena nimetatud sätted kohaldamata, arvestades nende sarnasust kehtetuks tunnistatud sätetega?

ühise korralduse kohta,⁷ muudetud nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määrusega (EÜ) nr 3290/94 põllumajandussektoris mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay vourus sõlmitud lepingute rakendamiseks vajalike kohanduste ja üleminekukorralduste kohta⁸ (edaspidi „alusmäärus“) artikli 15 lõige 3 näeb ette, et impordihinnad, mida arvestatakse täiendava tollimaksu määramisel, määratletakse asjaomase saadetise CIF-impordihinna alusel.

2. Kas komisjoni 23. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1423/95, milles sätestatakse suhkrusektori toodete (välja arvatud melass) impordi üksikasjalikud rakenduseeskirjad, artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud osas, millega on sätestatud, et täiendav tollimaks kehtestatakse põhimõtteliselt määruse (EÜ) nr 1423/95 artikli 1 lõikes 2 sätestatud tüüpilise hinna alusel, ja ühtlasi, et see maks määratakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui imporditaja esitab sellekohase taotluse?”

13. Selleks kontrollitakse neid hindu konkreetse toote puhul maailmaturul või ühenduse imporditurul kehtivate tüüpiliste hindade alusel.

III. Õiguslik raamistik

A. CIF-impordihinna kohaldamise taotlemise kohustus

14. Tuleks märkida, et alusmääruse artikli 15 lõike 3 praegune tekst hõlmab pingutusi ühenduse õigusnormide kohandamiseks mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay vourus sõlmitud põllumajandusleppesätetega, mille ühendus võttis vastu endise EÜ asutamislepingu artikli 228 alusel (muudetuna EÜ artikkel 300).

12. Nõukogu 30. juuni 1981. aasta määruse (EMÜ) nr 1785/81 suhkrusektori turgude

7 — EÜT L 177, lk 4.

8 — EÜT L 349, lk 105; ELT eriväljaanne 11/21, lk 432.

15. Erilise kaitse eeskirjade hulgas antakse põllumajandusleppe artikli 5 lõike 1 punktis b kõikidele Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmesriikidele võimalus makstada teatud tooteid täiendava impordimaksuga, kui — „CIF-impordihinna alusel kindlaksmääratud ja riigi vääringus väljendatud” — hind, millega need tooted sisenevad nende tolliterritooriumile, on toote hinna alammäärast madalam („käivitushind” ühenduse õigusnormide terminoloogias).

16. Komisjon rakendas alusteksti 23. juuni 1995. aasta määrusega (EÜ) nr 1423/95, milles sätestatakse suhkrusektori toodete (välja arvatud melass) impordi üksikasjalikud rakenduseeskirjad.⁹

17. Määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt on täiendava tollimaksu kehtestamisel arvessevõetav saadetise impordihind tüüpiline hind. Sellegipoolest kasutatakse huvitatud poole taotlusel CIF-impordihinda, kui see on kohaldatavast tüüpilisest hinnast kõrgem.

18. Sellisel juhul tuleb deklareeritud summa tõesuse tõendamiseks taotlusele lisada teatud dokumendid (müügileping, kindlustusleping ja veoleping või lastikiri, arve, päritolutõend), andes tagatiseks täiendava tollimaksuga võrdse summa, mis oleks tulnud tasuda, kui tollimaks oleks arvatatud toote tüüpilise hinna järgi. Tagatise summa vabastatakse importijale, kui tõendatakse, et saadeti on turustatud tingimustes, mis kinnitavad hindade tõele vastavust.

19. Lõikest 1 järeldub seega, et sellise taotluse puudumisel on täiendava tollimaksu kehtestamisel arvessevõetav impordihind tüüpiline hind.

B. Taotluse esialgse puudumise parandamise võimalus

20. Õigusnormid tollideklaratsioonide sisulise parandamise kohta on esitatud ühenduse tolliseadustikus¹⁰. Artikli 65 teise lõigu

⁹ — EÜT L 141, lk 16; ELT eriväljaanne 03/17, lk 388.

¹⁰ — Vastu võetud nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 2913/92 (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307).

punkt c keelab igasuguse parandamise võimaluse pärast seda, kui toll on andnud loa kauba tollist vabastamiseks.

24. Kohtuasi määrati arutamiseks suurkojale. Käsitleva probleemi ilmsele tähtsusele vaatamata kohtuistungit siiski ei peetud.

21. Sama seadustiku artiklis 220 nähakse ette võimalus, et tollivõlg tekib *a posteriori*, hiljemalt kahe päeva jooksul pärast seda, kui toll avastab, et ettenähtud ajal ei saadud või saadi seaduslikult tasumisele kuuluvast summast väiksem summa. Võlgnevust ei arvestata *a posteriori*, kui selle seadusjärgset summat ei nõutud sisse tolli enda vea tõttu, mida ei olnud võimalik mõistlikult tegutsedes avastada tasumise eest vastutaval isikul, kes tegutses heauskelt ja kõiki tollideklaratsioonide kohta käivaid sätteid järgides (lõike 2 punkt b).

V. Esitatud küsimuste analüüs

25. Esimese College van Beroepi esitatud küsimusega tahetakse kontrollida, kas EÜ artikli 234 kolmanda lõigu valdkonnas niinimetatud „üheselt mõistetava õigusnormi teooriat“, nagu see tuleb välja kohtuotsusest CILFIT¹¹, kohaldatakse ühenduse õigusakti kehtivuse suhtes.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

22. Eelotsusetaotlus esitati Euroopa Kohtu kantseleisse 4. novembril 2003.

26. Teine küsimus puudutab konkreetselt määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigete 1 ja 2 vastavust ühenduse õiguskorra kõrgema astme õigusnormidele.

23. Menetlusse astujatena esitasid omapoolsed seisukohad Madalmaade valitsus ja komisjon.

27. Tundub parem analüüsida esitatud küsimusi vastupidises järjekorras, alustades tei-

11 — 6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81 (EKL 1982, lk 3415).

sest, sest selle lahendusest sõltub vahetult põhikohtuasja vaidluse lahendus.

tollimaksu võimalikul kehtestamisel arvesse võetav saadetise impordihind tüüpiline hind. Tüüpilisest hinnast kõrgemat CIF-impordihinda kohaldatakse tolliterritooriumile sisenemisel ainult huvitatud poole eelneval taotlusel.

A. Teine eelotsuse küsimus

28. Madalmaade valitsus, komisjon ja eelotsusetaotluse esitanud kohus ise on määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigete 1 ja 2 kehtetuse suhtes ühel arvamusel; nad ei tähelda olulisi sisulisi erinevusi nende sätete ja komisjoni 28. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1484/95, millega sätestatakse täiendavate imporditollimaksude süsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad ja määratakse kindlaks kodulinnuliha- ja munasektori ning ovoalbumiini kohta täiendavad imporditollimaksud ning tunnistatakse kehtetuks määrus nr 163/67/EMÜ,¹² artikli 3 lõigete 1 ja 3 sätete vahel. See õigusnorm tühistati 13. detsembri 2001. aasta kohtuotsuses Kloosterboer Rotterdam.¹³

30. Määruse nr 1484/95 tühistatud artikli 3 lõigetes 1 ja 3 sätestatakse ka CIF-hinna kasutamise tingimuseks, et importija esitab selleks ametliku avalduse koos põhjendavate tõenditega, ning ülejäänud juhtudel tüüpilise hinna arvesse võtmise nõue, mis sai nii üldreeglik¹⁴.

31. Nagu ma tol ajal märkisin,¹⁵ on kohustus esitada tasumisele kuuluva täiendava imporditollimaksu kindlaksmääramisel sõnaselge taotlus CIF-hinna kohaldamiseks kehtetu kahel põhjusel:

29. Määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt on suhkrururul täiendava

— kuna see ei ole piisavalt põhjendatud nõukogu 29. oktoobri 1975. aasta määruses (EMÜ) nr 2777/75 kodulinnuliha-

12 — EÜT L 145, lk 47; ELT eriväljaanne 03/17, lk 437.

13 — Kohtuasi C-317/99, EKL 2001, lk I-9863.

14 — Eespool viidatud kohtuotsus Kloosterboer Rotterdam, punkt 31.

15 — Kohtujuristi 2. mai 2001. aasta ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Kloosterboer Rotterdam.

turu ühise korralduse kohta,¹⁶ mida on muudetud, ja

- teiselt poolt rikub see põllumajandusleppe artikli 5 lõike 1 punkti b ja lõiget 5, mis võimaldavad täiendavat tollimaksu võtta alati, kui hind, millega selle toote import võib tolliterritooriumile siseneda ja *mida hinnatakse* saadetise riiklikus väeringus väljendatud *CIF-impordihinna järgi*, on teatud käivitushinnast madalam.¹⁹
- kuna see rikub Uruguay vourus sõlmitud põllumajandusleppe artikli 5 lõiget 1.¹⁷

32. Samamoodi on kahes mõttes kokkusbimatud¹⁸ määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2, sest:

- ühelt poolt rikuvad need alusmääruse, nimelt muudetud määruse nr 1785/81 artikli 15 lõiget 3, mille kohaselt arvestatakse täiendava tollimaksu määramiseks arvessevõetavad impordihinnad kõnesoleva saadetise CIF-summade alusel;

33. Lisaks on komisjon Euroopa Kohtu ees tunnistanud, et ta on alustanud vajalikke asjatoiminguid vaidlusaluse sätte muutmiseks.

34. Eespool öeldust tulenevalt on määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2 kahtlemata kehtetud samal põhjusel, mis Kloosterboer Rotterdami kohtuotsuses käsitletud õigusnorm. See tuleb seega samamoodi tühistada.

B. *Esimene eelotsuse küsimus*

35. Olles veendunud põhikohtuasjas vaidlustatu kehtetuses, võiks sellele esimesele

16 — EÜT L 282, lk 77; ELT eriväljaanne 03/02, lk 138.

17 — Nagu on esitatud Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas I A, mis kiideti ühenduse nimel heaks nõukogu 22. detsembril 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay vourus (1986–1994) (EÜT L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80), artikli 1 lõike 1 esimeses taandes.

18 — Mis tegelikult üksnes peegeldab ühte ainsat järjekindlustust, millele on viidatud rahvusvahelises lepingus, mille sisu alusmääruses järgitakse.

19 — Võrdne kõnesoleva toote keskmise tüüpilise hinnaga.

küsimusele vastamata jätta, sest see oleks täiesti kasutu. Selle küsimuse käsitlemisel on oht kalduda kõrvale Euroopa Kohtu ettenähtud ülesandest, mis on teha siseriiklike kohtutega koostööd ühenduse õiguse ühtseks kohaldamiseks liikmesriikides ja mitte esitada nõuandvaid arvamusi üld- või oletuslikes aspektides.²⁰

menetlust oluliselt ökonoomsemaks ja taaskinnitada siseriikliku kohtu ühenduse vastutust, mis oleks seega täiesti kooskõlas korra- kohase õigusemõistmisega Euroopa Liidus.

37. Kokkuvõttes arvan ma, et Euroopa Kohus peaks otsustama küsimuses, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus julgusest ja märkimisväärsest vastutustundest²¹ esimesena esitas.

36. Selline lähenemine näib aga liiga formalistlik ega ühti hästi Euroopa Kohtu pedagoogilise hoiakuga, millest lähtuvalt on ta paljudes õigusloomega seotud kohtuotsustes piiritletud oma pädevust teha eelotsuseid. Isegi kui mõõnda, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei ole vaja teada eelotsusetaotluse esitamise kohustuse ulatust, kui kehtivuse suhtes ei ole asjassepuutuva varasema kohtupraktika tõttu mõistlikku kahtlust, ei ole selles tõstatatud dilemma põhikohtuasjas hüpoteetiline. Ei ole mõeldamatu oletada, et College van Beroep esitas oma teise küsimuse, et vältida uuesti eelotsusetaotluse esitamist juhul, kui Euroopa Kohus tingimusteta kinnitab korduvalt nimetatud kohustust konsulteerida temaga alati enne ühenduse õigusnormi tühistamist. Paindlikkus selles kohustuses võimaldaks muuta

38. Madalmaade valitsus ja komisjon mõlemad leiavad, et ühenduse institutsioonide õigusnormi on ainupädev tühistama Euroopa Kohus. Nad on kõhklevad seisukohal kohtuotsuses CILFIT lubatud erandi laiendamises kehtivuse küsimustele, sest nende meelest kaasneks sellega rohkem puudusi kui eeliseid.

39. Madalmaade valitsus rõhutab riski, et mõned liikmesriikide kohtud on väga erinevatel seisukohtadel, seades nii ohtu ühenduse õiguskorra ühtsuse ja selles nõutava õiguskindluse. Ta meenutab lisaks, et siseriiklikul

20 — 15. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman (EKL 1995, lk I-4921, punkt 60) ja 21. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-451/99: Cura Anlagen (EKL 2002, lk I-3193, punkt 26).

21 — Selles punktis ei saa kõrvale jätta värsse, millega Baudelaire alustab XI luuletust „Ebaõnn“ (*Le Grignon*) luulekogus „Kurja lilled“: „Kas rahn ju kerkib hiiglaslik? Julgust, Sisyphos, meile jaga!“ (Baudelaire, Ch., *Kurja lilled*, tk Ilmar Laaban, Tallinn, Perioodika, 1967, VII luuletus, lk 18).

kohtul on teatud tingimustel õigus võtta ajutisi meetmeid tema meelest kehtetu ühenduse õigusakti toime peatamiseks.

pärinevad 1980-ndatest, mil Euroopa Liidu geopoliitika oli väga erinev ja suurt osa eesmärke, mille nimel kohtueelset koostööd alustati, ei olnud veel saavutatud.

40. Komisjon kaalub kohtuotsuse Foto-Frost²² muutmise poolt- ja vastuargumente, lisades, et viimased on veenvamad.

43. Alustuseks tuleb kohtupraktikat kokkuvõtlikult analüüsida, enne kui uurida, mil määral võimaldab antud asja faktiline ja õiguslik raamistik teha veel üht erandit viidatud Euroopa Kohtu ainupädevuse põhimõttest.

41. Küsimuse olulisus on ilmne, sest jaatav vastus põhjustaks kohtupraktikas suure pöörde. Kui lubatakse, et olukordades nagu põhikohtuasjas võivad siseriiklikud kohtud eitada teatud ühenduse õigusaktide kehtivust, tähendaks see viidatud kohtuotsuses Foto-Frost Euroopa Kohtule jäetud ainupädevuse lõppu.

1. CILFIT kohtuasja uurimine ja kriitika

42. Sellest tulenevalt peab sobiva lahenduse leidmiseks uurima, kas College van Beroepis arutamisel oleva kohtuasja asjaolud ja õiguslik raamistik õigustavad praegu kohtupraktikas kehtivate põhimõtete muutmist, mis

44. EÜ artikkel 234 reguleerib Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö mehhanismi nii, et selle artikli teise lõigu kohaselt on viimastel õigus esitada eelotsuse küsimusi, samas kui kolmanda lõigu kohaselt on nad juhtudel, kui nende otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, kohustatud saatma sellised küsimused Euroopa Kohtusse.

45. Euroopa Kohtus arutatud vaidlustes on selle põhimõtte ulatust täpsustatud: ühelt

22 — Eespool viidatud kohtuotsus.

poolt on Euroopa Kohus piiritlenud selle viimases kohtuastmes otsustavate siseriiklike kohtute näilisel tingimusteta kohustuse piire; teiselt poolt on Euroopa Kohus välja tõotanud eristamise seoses küsimuste eseme õiguskorraga olenevalt sellest, kas küsimused puudutavad ühenduse õigusakti tõlgendamist või selle kehtivust.

46. Mis puutub siseriiklike viimase astme kohtute kohustusse, siis on kohtupraktika selle rangust mitmes suhtes leevendanud, tehes erandeid, mida käesoleva eelotsuse taotluse tähenduse paremini mõistmiseks alljärgnevalt nimetatakse.

47. Esiteks seadis Euroopa Kohus sellele kohustusele Da Costa²³ kohtuotsuses piiri, vabastades siseriiklikud kohtud kõnesolevast kohustusest, kui esitatud küsimus on sisuliselt identne analoogses kohtuasjas eelotsuse korras juba otsustatud küsimusega.²⁴ See teooria tugineb kaalutlusele, et kui Euroopa Kohus on ühenduse õigusnormi sätet kord tõlgendanud, oleks talle sama sätte tõlgendamise kohta uute küsimuste esitamise kohustus mõttetu.²⁵

48. Selles suhtes — tähendab selleks, et piirata viimase astme siseriiklike kohtute kohustust esitada eelotsuse küsimusi — väärib erilist tähelepanu kohtuotsus CILFIT, mis laiendas olukordade hulka, kus need kohtud on vabastatud abi saamiseks Euroopa Kohtusse pöördumise kohustusest, lisades neile juhud, kus viimane on lahendanud vastava õigusküsimuse teist laadi menetluses, sealhulgas juhtudel „kui vaidlusalused küsimused ei ole täpselt identsed“²⁶. Lisaks hõlmab see kohtuasju, kus siseriiklikud ülemkohtud leiavad, et tõlgendamisküsimus ei ole asjassepuutuv²⁷ ja juhtudel, kus ühenduse õiguse õige rakendamine ilmneb nii selgelt, et tõstatatud küsimuse lahenduses ei ole mõistuspäraselt kahtlust. Viimaks nõuab see, et enne sellise olukorra tuvastamist veenduks kohus, et sama ilmne tõendus kehtiks ka teiste liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu suhtes.²⁸

49. Kohtuotsuse CILFIT praktiliste aspektide põhjalikul uurimisel ilmneb, et selles sätestatud põhimõtete rangel järgimisel peaks siseriiklik kohus empiirilisel uurima

23 — 27. märtsi 1963. aasta otsus liidetud kohtuasjades 28/62–30/62 (EKL 1963, lk 59).

24 — Eespool viidatud Da Costa kohtuotsus, lk 76.

25 — Eespool viidatud Da Costa kohtuotsus, lk 75.

26 — Eespool viidatud kohtuotsus CILFIT, punkt 14.

27 — Eespool viidatud kohtuotsus CILFIT, punkt 10.

28 — Kohtuotsus CILFIT, punkt 16.

ülejäänud kahekümne nelja liikmesriigi õiguskordasid, veendumaks, et kõik temaga samades ülesannetes kohtud kinnitavad Euroopa õigusnormi õiget kohaldamist.

tuks, sest selles ei arvestata ajaloolist aspekti, millest lähtuvalt see vastu võeti, see tähendab mõne liikmesriigi viimase astme kohtutes üheselt mõistetava õigusnormi teoorias esinevate liiasuste kõrvaldamiseks.

50. Lisaks rõhutati selles kohtuotsuses ühenduse õigusele omaseid tõlgendamisalaseid nõudeid, sest: ühelt poolt kasutatakse selles autonoomseid termineid ja mõisteid, mis ei ühti alati siseriiklikes süsteemides kasutatavate vastetega;²⁹ teiselt poolt tuleb iga sätet käsitleda selle kontekstis ja mõista selle taustaks oleva õigusnormide kogu, selle eesmärgi ja arenguastme seisukohast.³⁰

53. Kuna CILFIT-i meetodit oli tegelikult võimatu kasutada, aitab see mõista, et harvadel juhtudel, kus Euroopa Kohus on sellele hiljem tuginenud, on ta piirdunud eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõnesoleva kohtuotsuse meenutamise, viidates põhimõttele, et ühenduse õiguse õige kohaldamine osutub nii ilmselgeks, et „ei jää mingit võimalust mõistlikuks kahtlemiseks, kuidas esitatud küsimust lahendada”³². Kummalisel kombel jätab Euroopa Kohus nimetamata eeltingimuse, et siseriiklik kohus peab olema veendunud, et tema ametikaaslastes teistes liikmesriikides ja ka Euroopa Kohus ise mõistavad vaidlustatud sätet täpselt sama moodi.

51. Kohtuotsus CILFIT juhtis tähelepanu ka eri keeltes — praegu 20 keeles — koostatud ühenduse õiguse mitmekeelsusele, milles tunnustatakse sõnaselgelt kõikide versioonide autentsust.³¹

52. Kokkuvõttes ei olnud selle kohtuotsuse sõnastamise ajal *testi* võimalik läbi viia, kuid 2005. aasta tegelikkuses osutub see mõtte-

54. Selline väljajätmine ei tule hooletusest ja esineb dokumendi „juhised liikmesriikide kohtutele Euroopa ühenduste kohtu eelotsuste taotlemiseks” nii varasemas kui ka uuemas versioonis³³. Seega ei nimetata kõnesolevat nõuet esimeses juhises ning

29 — *Ibidem*, punkt 19.

30 — *Ibidem*, punkt 20.

31 — *Ibidem*, punkt 18.

32 — 17. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-340/99: TNT Traco (EKL 2001, lk I-4109, punkt 35) ja 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-224/01: Kőbler (EKL 2003, lk I-10239, punkt 118).

33 — Euroopa Kohtu vastavalt 18. juuni 1996. aasta ja 8. märtsi 2005. aasta teatised (ELT C 143, lk 1).

viiteid sellele ei leidu ka uute suuniste punktides 11–14 tõlgendamist puudutavate eelotsusetaotluste kohta.

kate keeleversioonide olemasolu on veel üks põhjus, et mitte tõlgendada ühenduse õigusnorme liiga täht-tähelt ja omistada suuremat tähtsust asutamislepingu kontekstile ja üldisele ülesehitusele, samuti nagu selle eesmärgile ja otstarbele.³⁵

55. Kuigi need juhised on mõeldud ainult teavitamiseks ning ei sisalda normatiivseid nõudeid, näib imelik, et Euroopa Kohus võtab seda nõuet ikka sama rangelt arvesse, kui ta eelotsuseid puudutava koostöö täiustamiseks siseriiklikele kohtutele antavates soovitusetes isegi ei vihja sellealastele nõuetele. Kui ta omistab sellele tõepoolest nii suurt tähtsust kohtuotsuses CILFIT, oleks loogiline, et ta rõhutab oma analüüsi seda laadi dokumentides veelgi enam.

57. Samamoodi eelistas kohtujurist A. Tizzano oma ettepanekus kohtuasjas Lyckeskog³⁶ seda mõista tähenduses, nagu see soovitaks olla siseriiklikul kohtul väga ettevaatlik enne igasuguse mõistliku kahtluse välistamist.

56. Mul on hea meel täheldada, et teised kohtujuristid jagavad minu seisukohta. Konkreetset märkis kohtujurist F. G. Jacobs oma ettepanekus kohtuasjas Wiener,³⁴ et kohtuotsus CILFIT ei saa siseriiklikelt kohtutelt täpselt nõuda ühenduse igasuguse meetme uurimist kõikides liidu ametlikes keeltes — meetod, mida Euroopa Kohus, vaatamata selleks paremini välja arendatud infrastruktuurile, ise harva kasutab. Vastupidi, arvu-

58. Kõikidest nendest argumentidest lähtuvalt peab Euroopa Kohus võtma vastutuse ja kohtuotsuse CILFIT parandama või vähemalt muutma selle sisu paindlikumaks, et kohandada seda praeguse aja nõuetele, sest ainult kohtuotsuse vähem rangelt tõlgendamine vastaks kohtualase koostöö põhimõtetele, arvestades, et siseriiklike kohtute ühenduse õiguse tundmise tase on 1983. aastast peale märgatavalt tõusnud. Pärast 22-aastast

35 — Kohtujuristi ettepanek eelmises joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuses, punkt 65.

34 — Milles tehti 20. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-338/95 (EKL 1997, lk I-6495).

36 — 4. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-99/00 (EKL 2002, lk I-4839), vt eriti ettepaneku punkt 75.

kehtivust on aeg kohandada kohtuotsust, mis täitis oma ülesannet ühenduse hästi määratletud ajaloolistes asjaoludes, kuid mis on Euroopa õiguskorra arengust maha jäänud.

ma varem viitasin, kohtud, kelle otsuste peale saab siseriikliku korra kohaselt edasi kaevata, ilma „õigusest tuvastada ühenduse institutsioonide õigusaktide kehtetust”³⁸.

59. Ka Euroopa Kohtusse esitatavate asjade ettearvestatav kasv sedamööda, kuidas ühendusega ühinevad uued liikmesriigid, ja küllastumine, mida põhjustaks kohtuotsuse CILFIT range kohaldamine, räägivad selliste lahenduste kasuks, mis annavad siseriiklikele kohtutele teatud pädevused tagasi. Nimelt aitaks kohtuliku dialoogi ümberkorraldamine EÜ artikli 234 adekvaatse tõlgendamise teel väga suure tõenäosusega kaasa sellele, et ühenduse kõrgem kohus keskenduks oma tegevuses üldise tähtsusega küsimustele, mis tuleks kasuks tema kohtupraktikale³⁷.

61. Selle kohtuotsuse põhjendused on nii tuntud, et neid ei ole vaja korrata, piisab, kui neid meenutada lühidalt loetlemisega.

2. Foto-Frosti teooria

60. Euroopa Kohus muutis EÜ artikli 234 teises lõigus nimetatud kohtute eelotsuse küsimuste esitamise võimalust, omistades sellele viimase astme kohtute jaoks kehtestatuga sarnase kohustuse iseloomu. Sellega seoses jättis kohtuotsus Foto-Frost, millele

62. Kõigepealt risk, et liikmesriikide kohtute vahelised erinevused ühenduse õigusaktide kehtivuse osas ohustavad selle õiguskorra ühtsust, kahjustades õiguskindluse põhinõuet,³⁹ lisaks asutamislepinguga, mis omistas Euroopa Kohtule Euroopa Liidu seaduslikkuse kontrolli, loodud kohtuliku õiguskaitseüsteemi vajalik sidusus;⁴⁰ viimaks, Euroopa Kohtu põhikirja protokolli artikliga 20 luuakse selle kohtu jaoks paremad tingimused nende õigusaktide kehtivuse üle

37 — Ettepanekus eespool viidatud kohtuasjas Wiener, punkt 62, järgitakse seda kriteeriumi.

38 — Eespool viidatud kohtuotsus Foto-Frost, punkt 15.

39 — *Ibidem*.

40 — Kohtuotsus Foto-Frost, punkt 16.

otsustamiseks, omistades institutsioonidele õiguse kaitsta nende kehtivust⁴¹ Luksemburgis toimuvates menetlustes.

63. Tuleb samuti märkida, et Foto-Frosti otsusele eelnenud kohtuotsus Hoffmann-La Roche⁴² oli vabastanud siseriikliku kohtu kohustusest esitada Euroopa Kohtule ajutisi meetmeid käsitlevates menetlustes tekkinud tõlgendamis- või kehtivusküsimusi tingimusel, et pooltel on võimalus algatada uut põhiküsimuse menetlust, milles uuritakse uuesti esialgselt lahendatud küsimusi ja nende kohta võib esitada eelotsuse küsimusi.⁴³ Tuleb märkida, et kohtuotsuses Foto-Frost lubatakse samuti seda võimalust ainsa erandina kehtivuse kohta eelotsuse küsimuste esitamise kohustusest (punkt 19), kuid erinevalt kohtujurist F. Mancini ettepanekust⁴⁴ ei viidata selles kordagi kohtuotsusele Hoffmann-La Roche.

64. Kohtuotsuses Zuckerfabrik⁴⁵ omakorda tunnistati siseriiklike kohtute õigust peatada ühenduse õigusnormi alusel vastu võetud siseriikliku haldusakti rakendamine. Selline võimalus on kahtlemata rangelt piiritletud

41 — Kohtuotsus Foto-Frost, punkt 18.

42 — 24. mai 1977. aasta otsus kohtuasjas 107/76 (EKL 1977, lk 957).

43 — Eespool viidatud kohtuotsus Hoffmann-La Roche, punkt 6.

44 — Ettepanek kohtuasjas Foto-Frost (EKL 1987, lk 4211), eriti punkt 6, teine lõik.

45 — 21. veebruari 1991. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-143/88 ja C-92/89 (EKL 1991, lk I-415).

nõuetega, millest sõltub kehtetuses kahtlustatava õigusakti jõustumise peatamine, sest need nõuded seisnevad selles, et siseriiklikul kohtul on kõnesoleva õigusakti kehtivuse suhtes tõsised kahtlused, et asi on kiireloomuline ja esineb oht, et hageja kannatab tõsist ja pöördumatut kahju ning et ühenduse huve võetakse nõuetekohaselt arvesse.⁴⁶

65. Hilisem kohtupraktika on veelgi laiendanud võimaluste hulka, kus on lubatud ajutised meetmed samal ajal, kui esitatakse eelotsusetaotlus. Nii ei välista kohtuotsus Atlanta Fruchthandelsgesellschaft jt (I)⁴⁷ EÜ artikli 249 kohaselt liikmesriikide kohtute õigust võtta ajutisi meetmeid kaheldava kehtivusega ühenduse õigusnormil põhineva siseriikliku õiguse meetme kohaldamisalasse kuuluvate olukordade või õigussuhete kehtestamiseks või reguleerimiseks.

3. Põhikohtuasi kohtuotsuste CILFIT ja Foto-Frost taustal

66. Kui neid eeldusi on meenutatud, tuleb välja selgitada, kas College van Beroepil on vaidlusaluse ühenduse õigusakti ilmselget

46 — *Ibidem*, punkt 33.

47 — 9. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-465/93 (EKL 1995, lk I-3761).

kehtetust arvestades õigus kohtuotsuses CILFIT sätestatud üheselt mõistetava õigusnormi teooria alusel selle õigusakti kehtetust tuvastada, isegi kui ta on kohtuotsuse Foto-Frost alusel kohustatud esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse kehtivuse kohta. Selle võimaluse lubamiseks, mida toetab osa õigusteooriat⁴⁸, peavad olema täidetud kohtuotsuses CILFIT sätestatud tingimused ilma kohtuotsuse Foto-Frost aluseid õõnestamata.

68. Seega ei näi mõtetu väita, et küsimused määruse nr 1484/95 artikli 3 lõigete 1 ja 3 kehtivuse kohta, mida arutati Kloosterboer Rotterdami kohtuasjas, ja määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigete 1 ja 2 kehtivuse kohta, mis on käesolev eelotsuse küsimus, on „sisuliselt identsed” kohtuotsuse Da Costa⁵⁰ tähenduses, mille kohaselt ei ole Madalmaade kohus kohustatud eelotsuse küsimust esitama.

67. Põhimõtteliselt on tõendatud, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tegemist identse sisuga õigusnormiga, mille ajaline ja faktiline taust on väga sarnane teise õigusnormi sättega, mille kehtetus tuvastati kohtuotsuses Kloosterboer Rotterdam,⁴⁹ mille kohaselt on kohtuotsust CILFIT ümber sõnastades ühenduse õiguse õige kohaldamine nii ilmselge, et ei jää mingit võimalust kahtlemiseks, kuidas esitatud küsimust lahendada. Jättes kõrvale, et tegemist on vormiliselt erineva ühenduse õigusaktiga, võiks tugineda kohtuotsuse Da Costa teooriale, sest kohtuotsus Kloosterboer Rotterdam tehti samuti EÜ artiklis 234 sätestatud menetluse teel.

69. Lisaks tekitab see asjaolude kokkulangevus nendes kahes kohtuasjas tunde, et sarnases olukorras ei oleks ühelgi siseriiklikul kohtul ühenduse õiguse õige kohaldamise suhtes kahtlusi, eriti kui mõlemas menetluses käsitletavate artiklite kehtetuse põhjus, nimelt see, et komisjon ületas oma täidesaatva pädevuse piire⁵¹, on sama.

70. Seega oleks tegemist kohtuotsuses CILFIT ette nähtud viimase olukorraga, kuna on olemas varasem Euroopa Kohtu enda otsus, milles tuvastatakse põhikohtuasjas vaidlustatud ühenduse sätte ebaseaduslikkus, millega

48 — Vt nt Couzinet, J.-F., Le renvoi en appréciation de validité devant la Cour de Justice des Communautés européennes, *Revue trimestrielle de droit européen*, 1976, lk 660 jj, eelkõige lk 662.

49 — Eespool viidatud.

50 — Nimetatud käesolevas ettepanekus, punkt 47.

51 — Eespool viidatud kohtuotsus Kloosterboer Rotterdam, punkt 29.

on täidetud üheselt mõistetava õigusnormi teooria kõige rangemate tõlgenduste nõuded, mis välistavad muud tõlgendused⁵².

mesriigi kohus ei oleks selle kriteeriumi osas eriarvamusel. Lisaks on oht, et siseriiklikes kohtutes tehakse omavahel kokkusobimatuid kohtulahendeid, kohtuasja asjaoludest tingitult kaduvväike või olematu.

71. Käesolevas vaidluses vastab ühenduse õigusnormi kehtetus kohtuotsuses CILFIT sätestatud kriteeriumidele.

72. Kuid sellest ei piisa, et lubada Madalmaade kohtul tuvastada kõnesoleva õigusnormi puudulikkust ilma asjakohase eelotsusetaotluseta, sest järgida tuleb ka Foto-Frostis sätestatud.

73. Esiteks, vaevalt kaasneks ühenduse õiguse ühtse kohaldamise tagamise seisukohast siseriikliku kohtu tuvastatud kehtetusega sellisel juhul nagu antud kohtuasjas, mille kohta on olemas sarnane Euroopa Kohtu otsus, erineva kohaldamise risk, mis ohustaks ühenduse õiguskorra ühtsust.

74. Ma leian, et antud asja eripära arvestades, mis on kahtlemata harvaesinev, näib ebaseaduslikkus nii ilmselge, et ükski liik-

75. Teiseks, mis puutub EÜ asutamislepinguga loodud kohtuliku õiguskaitseüsteemi sidususse, siis nähtub kohtuotsuse Foto-Frost punktides 16 ja 17, et Euroopa Kohus võttis endale ainupädevuse ühenduse institutsioonide õigusaktide tühistamiseks, mistõttu tuleb talle EÜ artiklis 230 omistatud õigustele lisada õigus neid kehtetuks tunnistada, kui selline küsimus tekib siseriiklikus kohtus. Näib seega vaieldamatu, et tol ajahetkel 1987. aastal ei tahtnud Euroopa Kohus sellist eesõigust siseriiklike kohtutega jagada, vaatamata EÜ artikli 234 sõnastusele, kus neile see ülesanne sõnaselgelt lubati, reserveerides eelotsuse küsimuse kasutamise kohustuse viimase astme kohtutele, kuhu koondub liidu õiguse erineva kohaldamise tegelik risk.

76. Foto-Frostile eelnevas kohtupraktikas oli teiselt poolt välja kujunenud kõikide ühenduse õigusaktide seaduslikkuse eeldus, kuni

52 — Kohtuotsuse CILFIT selle nõude erinevate tõlgenduste ja tõlgendamise rangusastme kohta Lenaerts, K., L'arrêt Cilfit, *Cahiers de droit européen*, 1983, lk 471 jj, eriti lk 497.

Euroopa Kohus ei ole neid kehtetuks tunnistanud,⁵³ mistõttu eeldab õigusakti ilmselge kehtetus sellealast eelnevat Euroopa Kohtu lahendit.⁵⁴

kätkevad endas sellised kohtuasjad nagu College van Beroepis arutamisel, mistõttu tuleb põhjalikult uurida asutamislepinguga sätestatud kohtuliku koostöö süsteemi, et välja selgitada võimalus tunnistada seda õigust siseriiklikele kohtutele.

77. Kolmandaks väärrib kriitikat idee, et Euroopa Kohus on ühenduse õigusaktide seaduslikkuse üle otsustamiseks eelisseisundis, arvestades, et Euroopa Kohtu põhikirja artikli 20 kohaselt on Euroopa institutsioonidel, kelle aktide üle vaieldakse, õigus nende kehtivuse kaitseks menetlusse astuda,⁵⁵ sest siseriiklikes menetlusnormides ei takista miski asjaomasel institutsioonil — kui arutatakse tema õigusakti kehtivust — menetlusse astuda või teda automaatselt menetlusse kaasata.

4. Kohtuasja Foto-Frost arutluskäik EÜ artiklis 234 sätestatud kohtuliku koostöö kohta

78. Lisaks, kui Euroopa Kohus tunnistaks siseriikliku kohtu võimalust tuvastada ühenduse õigusakti kehtetust, oleks õige seada selle tingimuseks, et õigusakti välja andnud institutsioonile antaks võimalus menetluses osaleda.⁵⁶

80. Kohtuotsusest Foto-Frost tuleneva kohtupraktika üle vaatamise tõttu on käesolev kohtuasi määratud arutamiseks suurkojale; tehtava lahenduse tähtsust arvestades oleks vaja, et lisaks menetlusele toimuks ka kohtuistung Euroopa Kohtule esitatud dilemma põhjalikumaks arutamiseks liikmesriikide ja ühenduse institutsioonide suurema osalusega, mis rikastaks arutelu, andes sellele laiema arutelu mõõtme⁵⁷, mis on hädavajalik liidus Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel kohtuliku pädevuse jagunemise arutamiseks⁵⁸. Nii kavandatud

79. Tundub, et Euroopa Kohus on võtnud monopoli ühenduse õigusaktide tühistamiseks pigem kehtivusküsimustes Pandora laeka avamise hirmust kui ohust, mida

53 — 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 101/78: Granaria (EKL 1979, lk 623).

54 — Nii tuleneb vähemalt 13. mai 1981. aasta otsusest kohtuasjas 66/80: International Chemical Corporation (EKL 1981, lk 1191).

55 — Kohtuotsus Foto-Frost, punkt 18.

56 — Dyrberg, P., „La aplicación uniforme del derecho comunitario y las sentencias Cilfit y Foto-Frost”, *Ordenamiento jurídico comunitario y mecanismos de tutela judicial efectiva*, Vitoria, 1995, lk 247 jj, eriti lk 255.

57 — Sarmiento, D., *Poder judicial e integración europea*, Garrigues y Thomson Civitas, Madrid, 2004, lk 334, kaitseb seda ideed, kui kohtuasjad on põhiseaduslikku laadi, ja väidab, et „üha enam konstitutsionaliseeritud EÜ/EL-is on kohtuliku võimu kehtestamine arutelumudeli järgi muutunud nõudeks”.

58 — Isaac, G., „La modulation par la Cour de justice des Communautés européennes des effets dans le temps de ses arrêts d’invaldité”, *Cahiers de droit européen*, 1987, lk 444 jj, kirjutab, et ei ole vajalikumat, aga ka ohtlikumat ülesannet kui see, mida täidab Euroopa Kohus omaenda pädevuse süstematiseerimiseks.

menetluse ülesehituse mõistet kohandades tehtaks edusamme analüüsi parandamiseks, et leida painedlik lahendus Euroopa tege-likkusele omases mitmepoolses ja paljude osalejatega arutelus, mis looks EÜ artiklis 234 sätestatud kohtulikus koostöös usaldusõhk-konna. Lisaks saaks vähimagi vastuhaku korral Euroopa Kohus alati siseriiklikule kohtule loovutatud vastutuse tagasi võtta, samamoodi, nagu juhtus Sisyphosega, kes olles ellu tagasi lubatud, toodi Hadesesse tagasi Hermese käe läbi⁵⁹ [siin ja edaspidi Camus' tsitaadid Henno Rajandi tõlkes]. Euroopa Kohus ei mõistnud seda nii, ja kui tal puuduvad mõned elemendid oma õigus-teooria muutmiseks, võib ta igal juhul korraldada menetluse suuliste väidete esita-miseks.

pädevuse, ilma et EÜ artiklis 234⁶⁰ oleks selleks alust, kehtestades *kohustuse* esitada eelotsusetaotlusi juhtudel, kus asutamisle-pingu autorid olid ette näinud ainult *õiguse*⁶¹, tunnistases ise enda ainupädevust kontrollida ühenduse õigusaktide kehtivust *siseriiklike kohtute arvelt*.⁶² Ükskord lähevad asjad taas paika ja siseriiklik kohus saab tagasi juhtiva osa, mida tal tuleb Euroopa Kohtuga jagada kohtulikus koostöös, jättes sinnapaika kõrvalosalise rolli, mis määrati talle Luksemburgi kohtu kaitsepüüdlustes.

81. Kõigepealt tuleb rõhutada, et kohtuotsu-ses Foto-Frost võttis Euroopa Kohus endale

82. Käesolev kohtuasi võib vastavate päde-vuste ümberkorraldamisele kaasa aidata tingimusel, et Euroopa Kohus näitab üles piisavalt küpsust, et laiendada seoses tõlgen-damisalase eelotsuse küsimusega kohtuotsu-ses CILFIT sätestatud üheselt mõistetava õigusnormi teooriat kehtivusküsimusele.

59 — Camus, A., *Sisyphose müüt*, tlk Oit Ojamaa, Tallinn, Eesti Raamat, 1989, lk 74, jutustab, et Sisyphos tahtnud surma-tunnil mõtlematult oma naise armastust proovile panna. Ta andnud talle käsu heita oma keha pärast surma ilma matmata linnaväljakule. Sisyphos suri ära. Manalas aga njas niisugune inimlikule armastusele täiesti vastandlik kuulekus teda niivõrd vihale, et ta kauples Hadeselt loa minna maa peale tagasi naist karistama. Kui ta aga taas selle maailma palet nägi, maitstes vett ja päikesepaistet, tundis sooja kivi ja merd, ei tahtnud ta enam pimeduseriiki tagasi pöörduda. Ei mõjunud ükski kutsse, jumalate viha ja hoiatused. Veel hulk aastaid elas ta laheäärus, silme ees sädelev meri ja naerata-v maa. Lõpuks langetasid jumalad otsuse. Tuli Hermes [*sic*, hisp k on siin Mercurio], kahmas jultunud kraest kinni ja viis ta väevõimuga manalasse, kus kaljurahn teda juba ootas. Brunel P. ja Bastian A., viidatud teos, lk 51, juhivad tähelepanu, et Camus on seda kohta ladinapäraseks muutnud ja peavad tema teabeallikateks, peamiselt Commelin, P., *Mythologie ja Grand Larousse*; seetõttu tütleb ta Hadesse asemel Pluto ja Hermese asemel Merkuur. Need autorid, viidatud teos, lk 45 ja 46, väidavad, et Sisyphose matmata keha loo mõttes ta ise välja, sest veidi enne surma palus ta oma naisel mitte korraldada tema auks matusetseremooniat, et tal oleks nii ettekäene tulla elavate ilma tagasi.

83. Teisel poolt on osa õigusteoretikuid kavatsenud lugeda seda kohtuotsust ridade

60 — Glaesner, A., „Die Vorlagepflicht unterinstanzlicher Gerichte im Vorabentscheidungsverfahren“, *Europarecht*, nr 2/1990, lk 143 j; Barav, A., „Le renvoi préjudiciel communautaire“, *Justices*, nr 6, aprill/juuni 1997, lk 1 j; ja Peritek, J., *La pratique du renvoi préjudiciel en droit communautaire*, Paris 2001, lk 78, kuigi viimane ei kinnita seda nii kategooriliselt.

61 — Barav, A., viidatud teos, lk 5.

62 — Barav, A., viidatud teos, lk 6.

vahelt, tehes sellest järelduse, mis erineb teksti esimesest lugemisest järeldatavast.⁶³

84. Tegelikult, kuigi kohtuotsuses CILFIT sätestati kõnesolev teooria tõlgendamisküsimuse raames, kutsuti kohtuotsuses kõrgemaid siseriiklikke kohtuid üles ettevaatlikkusele ühenduse õiguse tõlgendamisel või kohaldamisel tekkivate probleemide käsitlemisel.⁶⁴ Igatahes on üheselt mõistetava õigusnormi teooria selle suhtes kehtivate väga rangete tingimuste tõttu nii abstraktne, et see piirdub teoreetilise sümbolismiga.⁶⁵

85. Samuti ei ole põhjust kohe välistada enne kohtutotsuste CILFIT ja Foto-Frost väljakuulutamist avaldatud mõtet ilmselgelt ebaseaduslike õigusaktide olemasolu kohta,⁶⁶ mida siseriiklik kohus loeb sellest tulenevalt kehtetuks või ei kohalda, ilma et oleks vaja esitada eelotsusetaotlust, eriti sellistel asjaoludel nagu antud kohtuasjas.

63 — Rasmussen, H., „The European Court's Acte Clair Strategy in C.I.L.F.I.T. (Or: Acte Clair, of Course! But What does it Mean?)”, *European Law Review*, nr 10/1984, lk 242 jj.

64 — Rasmussen, H., viidatud teos, lk 259.

65 — Lenaerts, K., viidatud teos, lk 500; ja Boulouis, J. ja Darmon, M., *Contentieux communautaire*, Paris, 1997, lk 27.

66 — Nagu märkis omal ajal Couzinet, J.-F., viidatud teos, lk 659.

86. Kooskõlas asutamislepingu sõnasõnalise sisu ja vaimuga pädevuste siseriiklikele kohtutele tagasi andmine, isegi ainult nimetatud juhtudega piirduvalt, see tähendab ilmselgelt kehtetu õigusakti teooria tunnustamist kehtivusküsimustes, soodustaks vastavate eelisõiguste vastastikusel tunnustamisel põhinevat kohtulikku dialoogi.⁶⁷

87. Lisaks kasutatakse kohtuotsuse Foto-Frost punktis 17 ühenduse õigusaktide kehtetuks tunnistamise ainupädevuse Euroopa Kohtule omistamise õigustamiseks argumenti, et EÜ artikkel 230 omistab talle selle samuti tühistamishagide suhtes. Sellegipoolest on õigustatult kritiseeritud Euroopa Kohtu monopoli nende hagide lahendamises, kuna see nimetatud sätte sõnastusest nii ei tulene.⁶⁸ Loogiline on, et kui tõlgendada, et EÜ artikkel 234 lubab siseriiklikel kohtutel eitada selliste õigusaktide kehtivust, ei oleks vaja mingit viidet EÜ artiklis 230 Euroopa Kohtu sellealasele ainupädevusele.

88. Pealegi näitab eelotsuse küsimuse esitamise kohustuse iga hinna eest säilitamine, antud juhul ettevõtja Gaston Schuli vaidluses, kui õigusnorm on ilmselgelt kehtetu,

67 — Barav, A., viidatud teos, lk 1.

68 — Dyrberg, P., viidatud teos, lk 274.

liigset formaalset rangust, mis ei sobi kokku korrakohase õigusemõistmise põhimõttega. Sellega seoses on igati olulised College van Beroepi märkused menetlusökonoomia kohta.

ei ole kohtuotsus Foto-Frost ühenduse seadusandjat kõigutanud, sest ta on mööda lasknud mitu võimalust, nimelt Maastrichti lepingu, Amsterdami lepingu, Nice'i lepingu ja Euroopa põhiseaduse lepingu, Euroopa Kohtu selle panuse üle võtmiseks liidu kõrgeima õigusakti sisusse. See vaikus on väga paljuütlev ja annab alust arvata, et selline nii kunstlikult loodud monopol ei ole vastuvõetav.

89. Siseriiklikule kohtule ei saa tekitada nii ränki kannatusi nagu Sisyphosele. Albert Camus on kirjutanud, mis on vahest kõige selgem mõtisklus selle tegelase kohta, et „ta on absurdikangelane”⁶⁹, sest ei ole hullemat karistust kui mõttetu ja lootusetu töö; kuid oma teose lõpus jõuab Camus veendumusele, et „Sisyphos on oma saatusest üle. Ta on tugevam kui tema kaljurahn”⁷⁰ ja tema lunastus on tema teadlikkuses⁷¹. „Läbinägelikkus, mis pidi olema tema piin, on samal hetkel ka tema võit.”⁷²

90. Lõpetuseks tuleb märkida, et erinevalt teistest kohtupraktika algatustest, mis on järk-järgult asutamislepingute teksti lisatud,

91. Öeldust lähtuvalt leian, et vastuses Madalmaade kohtu esitatud esimesele küsimusele tuleb tunnustada liikmesriikide kohtute — sellistel asjaoludel nagu antud kohtuasjas — õigust mitte kohaldada ühenduse õigusakti, mille kehtivus on vaidlustatud. Minu veendumus, et väljapakutud lahendus ei ohusta mingil moel Euroopa õiguse ühtsust, põhineb viimati analüüsitud asjaolul, et siseriiklikud kohtud kasutavad vähimagi kahtluse korral „arukuse kunsti”⁷³, otsustades alati eelotsusetaotluse kasuks.

69 — Camus, A., viidatud teos, lk 156.

70 — Camus, A., viidatud teos, lk 157.

71 — Sisyphose kunstilistes kujutustes vilksab läbi see aspekt. Madridi Prado muuseumis välja pandud suurepärasele Tiziani maalil tuleb esile kivi tohutu suurus ja seda toetava kangelase pingutus, kelle pea kaob kivi konarustesse, millesse mattub kogu tema jõupingutus. Veel kord tuleb viidata Camus'le (viidatud teos, lk 157): „Nägu, mis on riganud nii liigi kivi, on ka ise kivi!”. Kuid lõuendi sügavustes loidab helk, mis heidab stseenile valgust ja kannab endas teatud võidukust. Saksa kunstniku Schmidt-Hoferi skulptuuril on Sisyphose keha tahutud pronksist, atleetlik, ühendab endas äärmist jõupingutust ihaldatud eesmärgi saavutatu au ja hiilgusega, vormide ja tunde tasakaalus, mida väljendab vahetult mütoloogilise kangelase kogu tähendus.

72 — Camus, A., viidatud teos, lk 158, lisas, et „pole saatust, millest trotsides jagu ei saaks”.

73 — Luban endale laenata kõige tuntuma osa Hispaania kirjaniku Baltasar Graciáni (1601–1658) klassikateose pealkirjast „*Oráculo manual y el Arte de la Prudencia*” [Käsiraakel ja arukuse kunst], mille esimene väljaanne ilmus Huesca linnas 1647. aastal. Täielik raamat sisaldab 300 kommenteeritud aforismi, mis on mõeldud praktilise tarkuse jagamiseks, mis annab igapäeva väljakutsetega edukalt toime tulemiseks vajaliku ettevaatuse ja hooli, mistõttu see erineb selgelt François, Duc de La Rochefoucault' (1613–1680) maksimiidest ja Francisco de Quevedo (1580–1645) mõteteradest, mis on satiirilised ja sarkastilised, ehkki mitte sugugi vähem lustakad ja õpetlikud.

VI. Ettepanek

92. Esitatud põhjendustest lähtuvalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata College van Beroepi eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Liikmesriigi kohus EÜ artikli 234 kolmanda lõike tähenduses ei ole kõnesoleva sätte alusel kohustatud esitama eelotsuse küsimust institutsioonide õigusakti kehtivuse kohta, ning võib jätta selle kohaldamata, kui Euroopa Kohus ise on juba tuvastanud teise võrdväärse õigusakti kehtetust ja akti puuduseks on sama kehtetuse põhjus.
2. Komisjoni 23. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1423/95, milles sätestatakse suhkrusektori toodete (välja arvatud melass) impordi üksikasjalikud rakendus-eeskirjad, artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud, kuivõrd need näevad ette, et nendes sätestatud täiendav tollimaks määratakse kindlaks tüüpilise hinna alusel.